

การศึกษาเปรียบเทียบความหมายของสำนวน 「～なけれはならない」ในภาษาญี่ปุ่น กับคำว่า“ต้อง”ในภาษาไทย

วิศรุตta โมราชาตี¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสำนวน 「～なけれはならない」 กับคำว่า“ต้อง” ในภาษาไทยว่ามีความเหมือนหรือความต่างทางความหมายอย่างไร การศึกษาครั้งนี้ใช้ตัวอย่างประโยคที่คัดเลือกมาจากแหล่งข้อมูลประเภทนิตยสารฉบับภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

ผลการศึกษาพบว่า สำนวน 「～なけれはならない」 ปรากฏการใช้ได้ 3 ความหมาย คือ 1) แสดงหน้าที่และความจำเป็น 2) แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3) แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล ส่วน “ต้อง” ปรากฏการใช้ได้ 3 ความหมาย คือ 1) แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น 2) แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3) แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผลและแสดงการคาดคะเนจากความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้พูด

จากการเปรียบเทียบความหมายพบว่า “ต้อง” มีความหมายและขอบเขตการใช้ที่กว้างกว่าสำนวน 「～なけれはならない」 กล่าวคือ ในความหมายที่ 1) 2) ของคำว่า “ต้อง” สามารถใช้สำนวน 「～なけれはならない」 แทนได้ แต่ความหมายที่ 3) นั้น ใช้แทนกันได้กรณีที่เป็นการคาดคะเนตามหลักเหตุผลแต่กรณีที่เป็นการคาดคะเนตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้พูดจะไม่สามารถใช้สำนวน 「～なけれはならない」 แทนได้ จำเป็นต้องใช้สำนวนอื่นแทนจึงจะเหมาะสมกว่า

¹ปริญญาโทสาขาญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในส่วนของการเทียบเคียงระหว่างสองภาษาพบว่า มีการใช้ภาษาไทยคำอื่นนอกเหนือจากคำว่า“ต้อง” ในการแปลสำนวน 「～なければならぬ」 และมีการใช้สำนวน 「～なければならぬ」 ในการแปลคำอื่นที่ไม่ใช่ “ต้อง” ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการแทนที่หรือการแปลไปเป็นอีกภาษาหนึ่งมักไม่มีคำแปลที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับตัวผู้แปลว่าจะตีความและเลือกใช้สำนวนใดที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดเพื่อสื่อความหมายในบริบทนั้นๆ

คำสำคัญ: Modality 「～なければならぬ」 “ต้อง”

Abstract

This research thesis aims to compare the use of *~nakerebanaranai* and *tong*. For the analysis of the meaning of the expression *~nakerebanaranai*, the sample sentences were taken from Japanese fictions while those of *tong* expression were taken from Thai fictions.

The findings of the study resulted in the word *~nakerebanaranai* appearing in three meanings: 1) to indicate obligation and necessity, 2) to illustrate an unavoidable occurrence, and 3) to indicate expectations based on logical or evidential reasons.

The word *tong*, exists in three meanings: 1) to show obligation and necessity, 2) to illustrate an unavoidable occurrence, and 3) to indicate expectations based on logical reasons or the individual reasons or feelings on the part of the speaker.

In comparing the two words, it was found that the word *tong* was used in a broader meaning and scope than *~nakerebanaranai*. The word *~nakerebanaranai* can be substituted for the word *tong* in the first and second. However, in the case of the third meaning, it should only be used to indicate expectations based on logical reasons and not personal feelings. In the latter case, another more appropriate word should be used instead.

In comparing the use of two words in the Japanese and Thai languages, other word in Thai were found to be used rather than the word *tong* to substitute for the word *~nakerebanaranai* and vice versa in translation. It is therefore reasonable to conclude that there are no fixed words in substitution or translation here from one

language to another. The words or expressions used depend upon the translators who interpret and select them and consider them to be appropriate for the messages that they want to send to the audience in a particular context.

Keywords: Modality ~nakerebanaranai tong

1. บทนำ

ส่วนแสดงทัศนะ (Modality) มีอยู่ในทุกภาษาและถือเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ประโยคซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นควรจะต้องรู้จักส่วนแสดงทัศนะในภาษาญี่ปุ่นและฝึกฝนจนสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยสนใจศึกษาสำนวน 「～なければならぬ」 เนื่องจากพบว่าผู้เรียนมักจดจำว่าตรงกับ ความหมายในภาษาไทยว่า “ต้อง” จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการใช้เมื่อผู้เรียน เห็นคำว่า “ต้อง” และแปลโดยทันทีว่าเป็นสำนวน 「～なければならぬ」 ตัวอย่างการใช้ผิดของผู้เรียนชาวไทยเมื่อต้องแปลความหมายเป็นภาษาญี่ปุ่น ซึ่ง บุขบา(2549) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ทางลัดสู่ล่าม” ว่าคำว่า “ต้อง” มีหลาย ความหมาย ในความหมายที่เป็น “หน้าที่ที่ต้องทำ” ก็ควรจะแปลว่า 「～なければならぬ」 แต่ในกรณีที่ไม่ได้มีความหมายว่าเป็น “หน้าที่ที่พึงกระทำ” ก็ไม่ควรแปลด้วย 「～なければならぬ」 เช่น ประโยคต่อไปนี้

ถ้าไม่ส่งรายงานจะต้องถูกครุฑ (= มีความเป็นไปได้สูง)

ไม่ควรแปลว่า レポートを出さなければ、先生にしかられ
なければならぬ。

ควรแปลว่า レポートを出さなければ、先生にしかられます。

จะเห็นได้ว่าแม้ในประโยคนี้จะสามารถพูดโดยใช้คำว่า “ต้อง” ได้ในภาษาไทยโดยไม่รู้สึกว่าผิดธรรมชาติ แต่เมื่อผู้เรียนที่เรียนในระดับขั้นต้นได้รับการสอนอย่างง่าย ๆ ว่าสำนวน 「～なければならぬ」 แปลเป็นภาษาไทยว่า “ต้อง” ทำให้เมื่อผู้เรียนเห็นคำว่า “ต้อง” จึงแปลกลับไปเป็นภาษาญี่ปุ่นทันทีว่า 「～なければならぬ」 โดยไม่คำนึงถึงความหมายที่แท้จริงของประโยคนั้นๆ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ความหมายของสำนวน 「～なければならぬ」 กับคำ “ต้อง” ว่ามีความหมายอย่างไรและสามารถใช้ในสถานการณ์แบบใดได้บ้างรวมถึงเปรียบเทียบระหว่างสองภาษาว่ามีความเหมือนหรือความต่างอย่างไรบ้าง

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบความหมายและขอบเขตการใช้สำนวน 「なければならぬ」 ในภาษาญี่ปุ่นกับ “ต้อง” ในภาษาไทย โดยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน คือ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดขอบเขตของแหล่งข้อมูล กำหนดกรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาและสรุปผลและรายงานผลการวิจัย

3. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและศึกษาเรื่องส่วนแสดงทัศนะในภาษาไทยและในภาษาญี่ปุ่น สำนวน 「なければならぬ」 และคำ “ต้อง” ในภาษาไทย และศึกษาการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างสองภาษาสำหรับการศึกษาการใช้และความหมายของสำนวน 「なければならぬ」 นั้นผู้วิจัยศึกษางานของ市川 (1997, 2005, 2007) 森山卓、安達 (1996) 宮崎 (2004) 郷丸 (1995) 雨宮 (1999) 中島 (2003) 田村直子 (1999) 庵功、高梨、中西、山田 (2006) เป็นหลัก ส่วนคำ “ต้อง” ในภาษาไทย ได้ศึกษาดารวैयाกรณัทยและงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์และนักวิจัยดังนี้ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2514) พรทิพย์ ภทรนาวิก (2515) นววรรณ พันธุมธธา (2534) ไพทยา มีสัตย์ (2540) สุดา รังคุพันธุ์ (2547) 高橋清子 (2008) และ Naruadol Chancharu (2009) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบส่วนแสดงทัศนะในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยของ ラッチャニー (1991)

4. การกำหนดขอบเขตของแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกเฉพาะข้อมูลที่เป็นภาษาพูดที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนิยาย ในส่วนการวิเคราะห์ภาษาญี่ปุ่นจะใช้นิยายญี่ปุ่นฉบับภาษาญี่ปุ่นจำนวน 10 เล่ม ส่วนการวิเคราะห์ภาษาไทยจะใช้นิยายไทยฉบับภาษาไทยจำนวน 6 เล่ม เหตุผลที่ใช้นิยายไทยเพียง 6 เล่มเนื่องจากพบว่า

ความถี่ในการปรากฏคำ “ต้อง” ต่อนิยาย 1 เล่มมีมากกว่าการปรากฏสำนวน 「なけれどならない」 ในนิยายญี่ปุ่น 1 เล่ม ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าปริมาณตัวอย่างข้อมูลที่เก็บได้จากนิยายจำนวน 6 เล่มนี้ เพียงพอแก่การวิเคราะห์ความหมายและการใช้คำ “ต้อง” นอกจากนี้ในส่วนการเปรียบเทียบการแทนที่ของทั้งสองภาษาในบริบทเดียวกันนั้นจะใช้นิยายไทยจำนวน 3 เล่ม นิยายญี่ปุ่นจำนวน 3 เล่ม ซึ่งแต่ละเล่มจะมีการดึงข้อมูลการเทียบเคียงจากฉบับแปลของเล่มนั้นๆ ที่มีผู้แปลไว้แล้ว

ในส่วนของการจัดเก็บและเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาประโยคทุกประโยคที่พบสำนวน 「なけれどならない」 และ “ต้อง” มาจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ จัดกลุ่มแยกประเภทตามความหมายและลักษณะการใช้และเปรียบเทียบสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่สามารถเทียบเคียงกับคำว่า “ต้อง” ในบริบทต่างๆ

ในการเลือกตัวอย่างประโยคสำหรับกรวิเคราะห์สำนวน 「なけれどならない」 ในภาษาญี่ปุ่น จะเลือก 「なけれどならない」 ที่ปรากฏท้ายหรือจบประโยคและบริบทที่เป็นส่วนขยายคำนาม โดยกำหนดเลือกมาทั้งที่อยู่ในรูปของ 「なけれどならない」 「なけれどいけない」 「なきやいけない」 「なけりやいけない」 「ねばならない」 「なくてはならない」 「なくてはいけない」 「ないといけない」 หรือในลักษณะที่เป็นการกล่าวไม่จบประโยค เช่น 「なきや」 「なくっちゃ」 เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์คำว่า “ต้อง” ในภาษาไทยจะเลือกมาเฉพาะคำว่า “ต้อง” ที่ทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยาหรือกริยานุเคราะห์ในประโยคเท่านั้น โดยไม่รวมคำว่า “ต้อง” ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยา และคำว่า “ต้อง” ที่ตามหลังคำบอกความหมายปฏิเสธ “ไม่” และคำว่า “ต้อง” ที่ปรากฏในสำนวนหรือสุภาษิตต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยหรือแปลมาจากภาษาอื่น เช่น คำว่า “ต้อง” ที่ปรากฏในสำนวน “เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม” ผู้วิจัยจะไม่นำคำว่า “ต้อง” ในลักษณะนี้มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ เนื่องจากลักษณะภาษาที่ใช้ในสำนวนสุภาษิตคำพังเพย มีลักษณะพิเศษที่ต่างจากภาษาที่ใช้กันจริงทั่วไป กล่าวคือ อาจเป็นเพียงกลุ่มคำหรือวลี ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาการปรากฏคำว่า “ต้อง” ในระดับประโยค

ตารางที่ 1 รายชื่อนิยายญี่ปุ่นสำหรับวิเคราะห์ความหมาย 「なければなら
ない」

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	รหัสในการวิจัย
1	芽むしり仔撃ち	大江健三郎	MEM
2	異人たちとの夏	山田太一	IJIN
3	きらきら光る	江國香織	KIR
4	夏の庭	湯本香樹実	NAT
5	キッドナップ・ツアー	角田光代	KID
6	失踪ホリデイ	乙一	HOL
7	縁切り神社	田口ランディ	ENG
8	手紙	東野圭吾	TEG
9	呪怨	大石圭	JUO
10	13階段	高野和明	13K

ตารางที่ 2 รายชื่อนิยายไทยสำหรับวิเคราะห์ความหมาย “ต้อง”

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	รหัสในการวิจัย
1	คู่กรรม	ทมยันตี	คู่กรรม
2	ฟ้าบ่กั้น	ลาวคำหอม	ฟ้าบ่กั้น
3	ตลิ่งสูงซุงหนัก	นิคม รวยยาวา	ตลิ่งสูง
4	ดิฉันไม่ใช่โสเภณี	ผกามาศ ปรีชา	ดิฉัน
5	หนังสือเป่	อุดม แต้วพานิช	หนังสือเป่
6	ความน่าจะเป็น	ปราบดา หยุ่น	ความน่าจะเป็น

ตารางที่ 3 รายชื่อนิยายสำหรับวิเคราะห์เทียบเคียงระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อแปล	ชื่อผู้แปล	รหัสในการวิจัย
1	夏の庭	湯本香樹実	เพื่อนรัก	ขวัญใจ แซ่คู	NAT
2	キッドナップ・ツアー	角田光代	เมื่อพ่อลักพาตัวฉัน	วิยะดา คະวะจิจิ	KID
3	13階段	高野和明	บันได13 ขั้น ปริศนาจากแดน ประหาร	วราภรณ์ พิรุณสวรรค์	13K
4	ฟ้าบกกัน	ลาวคำหอม	タイ人たち	星野龍夫	ฟ้าบกกัน
5	หนังสือโป๊	อุดม แต้พานิช	エロ本	白石昇	หนังสือโป๊
6	ความน่าจะเป็น	ปราบดา หยุ่น	鏡の中を数える	宇戸清治	ความน่าจะเป็น

ผู้วิจัยจะใช้รหัสในการวิจัยดังที่กำหนดในตารางที่ 1 ตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 เพื่อระบุแหล่งที่มาของข้อมูล โดยกำหนดรหัสดังตัวอย่างต่อไปนี้(KID, P.11)KIDหมายถึง ประโยคตัวอย่างที่ได้จากนิยายเรื่อง キッドナップ・ツアー และ 11 หมายถึง เลขหน้าที่ปรากฏตัวอย่างประโยค

หรือ (ฟ้าบกกัน, น. 7)ฟ้าบกกัน หมายถึง ประโยคตัวอย่างที่ได้จากนิยายเรื่อง “ฟ้าบกกัน” และ 7 หมายถึง เลขหน้าที่ปรากฏตัวอย่างประโยค

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนแสดงทัศนคติ 「～なけふばならしい」 พบว่ามีการศึกษาอยู่มาก ทั้งทางด้านความหมายและการใช้ การศึกษาที่เน้นการนำไปใช้จริงของผู้เรียน การศึกษาในเชิงการสอน การศึกษาเปรียบเทียบ กับสำนวนที่มีความหมายและการใช้ใกล้เคียงกัน และการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนนี้กับภาษาอื่น เป็นต้น ในที่นี้จะขอกล่าวถึงการศึกษาคความหมายและการใช้ของสำนวน 「なけふばならしい」 ที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวถึงความหมายหลักหรือความหมายพื้นฐานในทิศทางเดียวกันคือ แสดง

หน้าที่และความจำเป็น เช่น市川(2005)กล่าวว่าสำนวน「なければならぬ」เป็นสำนวนที่แสดงหน้าที่หรือความจำเป็นโดย「なければならぬ」จะอยู่ในรูปปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ(二重否定) แสดงความหมายว่า“ถ้าไม่.....ละก็....จะไม่ดี” ดังนั้น “สมควรทำ.....”หรือ“จำเป็นต้องทำ.....” 宮崎(2004)กล่าวถึงความหมายพื้นฐานของสำนวน「なければならぬ」ว่าเป็นการประเมินตัดสินว่าไม่อาจยอมรับการไม่เกิดขึ้นจริงของสถานการณ์นั้นๆ ได้ (ไม่เกิดขึ้นจริงไม่ได้)

เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ ดังนั้นจะกล่าวถึงเฉพาะงานวิจัยบางชิ้นที่ผู้วิจัยใช้อ้างอิงเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ความหมายและการใช้งานวิจัยนี้ นั่นคือ งานวิจัยของ田村(1999)ที่แบ่งการใช้สำนวน「なければならぬ」โดยใช้ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เรียกว่า「自己制御性」(self-controllability) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงของประธานผู้ทำกริยา โดยแบ่งเป็นระดับ ได้แก่ มีความสามารถในการควบคุมมาก (自己制御性が高い) มีความสามารถในการควบคุมน้อย (自己制御性が低い) และไม่มีความสามารถในการควบคุมเลย (自己制御性がない) และอธิบายความหมายให้ชัดเจนมากขึ้นโดยใช้วิธีการแทนที่ด้วยสำนวนที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน (類義表現) ได้แก่ 「べきだ」「ざるを得ない」「はずだ」ไว้ดังนี้

1) กรณีการใช้ที่แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น (義務・必要)

ถ้าเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่สามารถสั่งได้ (命令) หรือห้ามได้ (禁止) แสดงว่าในบริบทนั้นประธานมีความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงมาก กรณีเช่นนี้จะสามารถใช้「なければならぬ」แทนที่「べきだ」ได้ อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถใช้แทนกันได้ทุกกรณี เนื่องจากสำนวน「べきだ」สามารถแสดงความหมายอื่นนอกเหนือจากแสดงหน้าที่ได้ เช่น แสดงสิ่งที่เป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องเกิดขึ้น (当然) ตัวอย่างประโยคการใช้ในบริบทนี้ (1)

- (1)内申書の場合はさらに「受験戦争に勝ち抜く」名目で、ある生徒の点数を別の生徒の点数と取り換える、という驚くべき操作が一部で行われている。(朝日新聞 88.4.8, อ้างถึงใน田村, 1999, p. 24)

ในประโยคนี้「驚くべき操作」หมายถึง การกระทำที่น่าตกใจ กล่าวคือ การสลับผลการเรียนของนักเรียนในสมุดรายงานผลการเรียนนั้นถือเป็น

การกระทำที่ไม่ว่าใครได้ยื่นก็ต้องตกใจ หรือเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องตกใจ กรณีนี้ หากแทนที่ด้วย「驚かなければならない操作」จะสื่อความหมายแตกต่างออกไป ซึ่ง田村อธิบายว่า สาเหตุที่แทนที่ในกรณีเช่นนี้ไม่ได้ เพราะคำกริยา「驚く」นั้นเป็นคำกริยาที่ไม่สามารถสั่งหรือห้ามไม่ให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่า ประชานในภาคแสดงมีความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงน้อย กรณีเช่นนี้จะไม่สามารถใช้「なければならぬ」ได้

2) กรณีการใช้ที่แสดงสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ (必然)

จะพิจารณาว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากต้องกระทำสิ่งนั้นหรือต้องรับสภาพเช่นนั้น ตัวอย่างเช่น ประโยค人間は誰しも死ななけりばならぬ。 คำกริยาแสดงสภาพ「死ぬ」นั้นถือเป็นสภาพหรือการกระทำที่มนุษย์ไม่สามารถบังคับไม่ให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ประชานในบริบทนี้มีความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงน้อย ซึ่งสามารถใช้「ざるを得ない」แทนที่ในบริบทนี้ได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีหลายกรณีที่ตัดสินได้ยากกว่าเป็น「必要」หรือ「必然」กรณีเช่นนี้แม้ว่าภาคแสดงจะเหมือนกันแต่หากมีบริบทแวดล้อมที่บ่งชี้ว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากจะต้องทำสิ่งนั้น จะสื่อความหมายว่าเป็น「必然」มากกว่า「必要」ตัวอย่างเช่น

(2)10時である。もうそろそろ帰らなければならぬ。(必要)

(3)みんなが追い立てるものだから、帰らなければならぬ。(必然)

ตัวอย่างที่ (3) แสดงความหมาย (必然) เพราะแสดงถึงสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องกระทำ กรณีนี้สามารถใช้「ざるを得ない」แทนได้

3) กรณีที่แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล (推論・必然的帰結)

ให้พิจารณาว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วและกำลังดำเนินอยู่หรือไม่ (ハプテクト性) และเนื่องจากการกล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วและผลของสิ่งนั้น ยังคงดำเนินสภาพให้เห็นอยู่ จึงอาจกล่าวได้ว่า ประธานผู้กระทำการยังไม่จำเป็นต้องควบคุมกริยาในภาคแสดงนั้น ดังนั้นถือได้ว่า ประธานผู้ทำการในบริบทนี้มีความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงนั้น ตัวอย่างเช่น

(4) 大正の生まれだというのが本当なら、もう還暦をすぎ
ていなければならない。

สภาพ 「還暦を過ぎる」 หรือ 「59歳から60歳になる」 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แสดงถึงการเกิดขึ้นแล้วของการกระทำและผลของการกระทำนั้นยังคงสภาพให้เห็นอยู่ในขณะทีพูด ในกรณีเช่นนี้สามารถใช้ 「はずだ」 แทนได้อย่างไรก็ตาม 「はずだ」 สามารถใช้กับคำกริยาหรือในบริบทที่ประธานผู้ทำการมีระดับความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงมากได้เช่นกัน ซึ่งกรณีเช่นนี้จะไม่สามารถใช้ 「なければならない」 แทนได้ เนื่องจากจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น

(5) それから菊池が明日にも君のところにゆくはずだが、家
をみせてもらってから、気にいったら、かえるそうだ。

(6) それから菊池が明日にも君のところにゆかなければなら
ないが、家をみせてもらってから、気にいったら、か
えるそうだ。

ตัวอย่างที่ (5) 「はずだ」 แสดง 「予定」 หมายถึง การกระทำหรือสภาพนั้นยังไม่เกิดขึ้นและคำกริยาเป็นคำกริยาที่สามารถควบคุมการเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงถือว่าประธานผู้ทำการมีระดับความสามารถในการควบคุมกริยาในภาคแสดงมาก แต่หากแทนที่ด้วย 「なければならない」 ในบริบทนี้ดังตัวอย่างที่ (6) ความหมายจะไม่สื่อถึง 「予定」 แต่จะเป็นการกล่าวถึงหน้าที่หรือความจำเป็น (義務・必要) แทน

จากงานวิจัยของ田村สามารถสรุปความหมายและจำแนกการใช้สำนวน 「なければならない」 ได้ดังนี้

- 1) แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น (義務・必要)
- 2) แสดงสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ (必然)
- 3) แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล (推論・必然的帰結)

จากมุมมองในการวิเคราะห์ความหมายและการใช้สำนวน 「なけばならぬ」 ดังกล่าวของ田村ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจและมีเหตุผลรวมทั้งการจำแนกความหมายและการใช้โดยรวมค่อนข้างครอบคลุม ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะอ้างอิงการแบ่งความหมายและการใช้ตามเกณฑ์ของ田村มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ประโยคตัวอย่างจากนิยายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความหมายและการใช้สำนวน 「なけばならぬ」
2. ผลการวิเคราะห์ความหมายและการใช้ “ต้อง” ในภาษาไทย
3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของสำนวน 「なけばならぬ」 กับ “ต้อง”

1. ผลการวิเคราะห์ความหมายและการใช้สำนวน 「なけばならぬ」

ในงานวิจัยนี้พบความหมายและการใช้สำนวน 「なけばならぬ」 ดังนี้

- 1.1 แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น (義務・必要)
- 1.2 แสดงสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ (必然)
- 1.3 แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผลหรือเหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ (推論)

1.1 แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น (義務・必要)

1.1.1 แสดงหน้าที่ (義務) สามารถใช้สำนวน 「～なけばならぬ」 แสดงหน้าที่ของบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 หรือบุรุษที่ 3 ซึ่งคำว่า “หน้าที่” ในงานวิจัยนี้หมายถึง สิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสังคมหรือองค์กรทางสังคม (社会的な要求) เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของราชการ บรรทัดฐาน แบบแผน ประเพณี ฯลฯ ซึ่งผู้อยู่ภายใต้พลังบังคับเหล่านี้ไม่มีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่กระทำได้

เพราะหากไม่ทำจะได้รับผลกระทบที่ไม่ดีตามมา เช่น หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จะต้องถูกลงโทษ เป็นต้น

ตัวอย่างประโยค

(7) 本当は最近作った傑作を写真に撮って送ってやりたいんだけど、この便箋には字しか書きゃいけないことになってるんだ。絵をかきたい時にはまえて許可をとっておかなきゃならない。でもめんどうだから、あきらめることにした。(TEG, p. 86)

ความจริงที่อยากถ่ายรูปผลงานเด็ดในช่วงหลังของตัวเองส่งไปให้นายคุ แต่เขาไม่อนุญาต พี่เลยกะจะวาดรูปแทน แต่จดหมายนี้เขียนได้เฉพาะตัวหนังสือ ถ้าจะวาดรูปต้องขออนุญาตล่วงหน้า พี่เห็นว่าเรื่องมากเกินไปวาดดีกว่า

ตัวอย่างที่ (7) แสดงสิ่งที่เป็นหน้าที่ของบุรุษที่ 1 ซึ่งเป็นประธานผู้ทำกริยาในประโยค โดยประธานผู้ทำกริยาเป็นนักโทษที่อยู่ภายใต้พลังบังคับจากกฎระเบียบของเรือนจำทำให้ต้องทำการขออนุญาตทุกครั้งก่อนที่จะวาดภาพ เนื่องจากเป็นพลังบังคับที่มาจากกฎระเบียบและประธานผู้ทำกริยาอยู่ภายใต้กฎระเบียบนั้น ดังนั้นประธานผู้ทำกริยาจึงไม่มีอิสระในการเลือกที่จะไม่กระทำ

1.1.2 แสดงความจำเป็น (必要)

การใช้สำนวน「～なけねばならない」ในการแสดงความจำเป็นก็เช่นกันสามารถใช้แสดงความจำเป็นของบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 หรือบุรุษที่ 3 ก็ได้ ซึ่งคำว่า “ความจำเป็น” ในงานวิจัยนี้หมายถึง ประธานผู้ทำกริยาในประโยคได้รับพลังบังคับจากสถานการณ์ให้กระทำการบางอย่างที่ประธานมีอิสระที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำก็ได้เนื่องจากผลกระทบจากการเลือกไม่กระทำมีไม่มากเท่าความหมายที่แสดงหน้าที่ ดังนั้นการกระทำที่เป็นเรื่องส่วนบุคคล (個人的なこと) จะถือว่าเป็น “ความจำเป็น” เนื่องจากประธานผู้ทำกริยามีสิทธิ์ที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(8)ちずはおとなびた口調で言った。なんでいそがしいの？ときかれるかと思ったが、「二人、仲よし？」予想もしない質問をちずはした。またうそをつかなくてはならない。(KID, p.64)

จิสึพูดราวกับเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นกว่าจิสึจะถามว่า ‘ทำไมยุ่งล่ะ’ เสียอีก “แล้วพ่อแม่เธอรักกันดีหรือเปล่า” จิสึถามคำถามที่ไม่คาดคิด ฉะนั้นจึงต้องโกหกอีกครั้ง

ตัวอย่างที่ (8) แสดงความจำเป็นของบุรุษที่ 1 หรือผู้พูด ซึ่งเป็นประธานผู้ทำกริยาในประโยค โดยผู้พูดได้รับพลังบังคับจากสถานการณ์ให้ต้องกระทำการบางอย่าง กล่าวคือ ตัวผู้พูดถูกถามคำถามที่ไม่คาดคิด ทำให้ไม่สามารถพูดความจริงออกไปได้ เนื่องจากได้โกหกเอาไว้แต่แรก ดังนั้นจึงตกอยู่ในสภาวะจำเป็นที่ต้องโกหกต่อไปซึ่งการโกหกนี้ถือเป็นความจำเป็นเพราะไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้โดยองค์กรทางสังคมและผลกระทบจากการไม่โกหกก็ไม่ได้ร้ายแรงถึงขั้นถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังนั้นการใช้ในตัวอย่างนี้จึงแสดงความหมายที่เป็นความจำเป็น

1.2 แสดงสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ (必然)

การใช้ในความหมายนี้จะสื่อเน้นย้ำว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากต้องทำเช่นนั้น เพราะประธานในภาคแสดงไม่สามารถควบคุมหรือมีอิสระในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งนั้นได้

(9)そして尿意にかりたてられた仲間が扉を叩いて哀願しても外側からはどんな反応もなかった。彼は屈辱と羞恥に青ざめ納屋の隅で放尿せねばならない。(MEM, p. 182)

แม้จะมีเพื่อนทูปประตูดออกไปปัสสาวะ ก็ไม่มีเสียงตอบใดๆ จากภายนอก เขาจึงต้องปัสสาวะที่มุมเพิงเก็บของอย่างซัดเซินและอับอาย

ตัวอย่างที่ (9) ประธานผู้ทำกริยาได้รับพลังบังคับจากสถานการณ์ให้ต้องกระทำการบางอย่างที่ถือเป็นทางเลือกเพียงอย่างเดียวสำหรับประธานผู้ทำกริยานั้น กล่าวคือ ในบริบทนี้ผู้พูดบรรยายสภาพเหตุการณ์ที่ตนและเพื่อนโดนขังไว้ว่า เพื่อนซึ่งเป็นประธานผู้ทำกริยาในประโยคพยายามทูปประตูดเพื่อขอออกไปปัสสาวะ แต่ไม่ได้รับการตอบรับใดๆ จากผู้ใหญ่ที่อยู่ข้างนอกห้อง ดังนั้นเพื่อนผู้

นั่นจึงไม่มีทางเลือกอื่นใดนอกจากจะต้องปัสสาวะที่มุมเพิงเก็บของภายในห้องนั้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจถือได้ว่าเป็นทางเลือกเดียวสำหรับประธานผู้ทำกริยา เพราะจากบริบทเป็นไปได้ว่าประธานผู้ทำกริยาปวดปัสสาวะมากจนไม่สามารถอื่นไว้ได้ ดังนั้นการปัสสาวะในมุมห้องนั้นถือว่าการกระทำที่ประธานผู้ทำกริยาไม่สามารถควบคุมได้หรือเลือกที่จะไม่กระทำได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างการแสดง ความหมายที่เป็นความจำเป็น (必要) กับความหมายที่แสดงสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (必然) ดังที่田村ได้แสดงความเห็นไว้ว่า สาเหตุที่ใช้ทั้งสองแบบนี้ แยกจากกันได้ยากในหลายกรณี อาจเนื่องมาจากการใช้ทั้งสองแบบนี้มีความ เกี่ยวเนื่องกัน (連続的につながっている) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับเรื่องอิทธิพล ของระดับความสามารถในการควบคุมกริยาของประธานในประโยคที่มีความมาก น้อยหลายระดับ กล่าวคือ ความสามารถในการควบคุมกริยาของประธานมี ลักษณะเป็นระดับ (段階性) หรือเป็นความสัมพันธ์เชิงสัมพัทธ์ (相対的) ทำให้วิธีการใช้ที่แสดงความจำเป็น「必要」หรือแสดงเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้「必然」 มีความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องกันด้วย

ในการแยกแยะว่าเป็นความหมายใดระหว่าง「必要」กับ「必然」 นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแยกแยะมักทำได้ยากในกรณีที่รูปประโยคนั้นใช้กับ คำกริยาที่ไม่ใช่คำกริยาแสดงสภาพดังเช่นคำว่า「死ぬ」ซึ่งในกรณีที่เป็นการ คำนี้ คงไม่สามารถจัดให้อยู่ในความหมายหรือการใช้ที่แสดงความจำเป็น「必要」ได้ แต่สามารถตีความได้อย่างเดียวคือเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้「必然」 แต่กรณีที่เป็น การใช้กับคำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพ เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(2) 10時である。もうそろそろ帰らなければならない。

10 โมงแล้ว เดี่ยวจะต้องกลับแล้ว

(3) みんなが追い立てるものだから、帰らなければならない。

เพราะทุกคนทยอยกันออกไป ก็เลยต้องกลับ

(丹羽, 1991 อ้างถึงใน田村, 1999, p. 24)

ในตัวอย่างที่ (2) หรือ (3) นั้นการตีความว่าเป็น「必要」หรือ「必然」ทำได้ยากเพราะหากพิจารณาเนื้อความหรือบริบทแล้วการที่ต้องทำสิ่งนั้นอย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็อาจถือได้ว่าเป็นความจำเป็นประการหนึ่งก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามใน ภาษาญี่ปุ่นมีการแยกใช้สำนวนแสดงความจำเป็นออกเป็นหลายสำนวนตามความ

เหมาะสมในการสื่อความ กล่าวคือ ไม่ใช่ว่าจะสามารถใช้สำนวน「ざるを得ない」ได้ในกรณีต้องการแสดงความจำเป็นทั่วไป แต่เฉพาะกรณีที่สื่อเน้นย้ำว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากต้องทำเช่นนั้น「他に選択肢がない」เท่านั้นจึงจะสามารถใช้สำนวน「ざるを得ない」ได้ซึ่งกรณีนี้ก็สามารใช้สำนวน「なければならぬ」แทนได้เช่นกัน

ดังนั้นผู้วิจัยเองมองว่าในตัวอย่างที่ (9) เป็นการแสดงสิ่งที่ต้องกระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หรืออีกนัยหนึ่งคือการแสดงความจำเป็นที่ไม่ใช่ความจำเป็นทั่วไป แต่เป็นความจำเป็นที่สื่อเน้นย้ำของการไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากต้องทำเช่นนั้น ซึ่งแตกต่างจากการแสดงความหมายที่เป็นความจำเป็นทั่วไป ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้ที่สื่อความหมายถึงความจำเป็นทั่วไป

(10) 煙突の先の白い煙は、空の青さに溶けるように消えていく。ぐっと目を開き、そのぼんやりとした煙をにらむ。すると、それは上空の風に吹かれて、気分よさそうにかすかに揺れた。ぼくはしっかりと見届けなくてはならない。最後まで、決してそらしてはならない。(NAT, p. 138)

ควีนส์ชาวจากปล่องไฟลอยกลืนหายไปกับสีฟ้าของท้องฟ้า ผมเบิกตากว้างจ้องมองควีนจางๆนั้น ควีนถูกลมพัดไวน้อยๆ แล้วจึงลอยขึ้นไปบนท้องฟ้าอย่างสบายอารมณ์ ผมต้องมองดูให้ถึงที่สุด จะละสายตาไม่ได้เด็ดขาด

ตัวอย่างที่ (10) เป็นการแสดงความจำเป็นของผู้พูดซึ่งเป็นประธานในประโยค และสื่อเน้นย้ำของความตั้งใจหรือความต้องการที่จะกระทำการบางอย่างภายใต้พลังบังคับจากตัวประธานผู้ทำกริยาเอง (自発的) กล่าวคือ ผู้พูดแสดงความตั้งใจที่จะเฝ้ามองควีนจากการเฝ้าศพบุคคลที่ตนเคารพรักโดยไม่ละสายตาโดยผู้พูดอาจจะมีเหตุผลบางประการที่จำเป็นต้องกระทำเช่นนั้น ซึ่งจากบริบทไม่ได้สื่อความหมายว่าการกระทำนั้นเป็นทางเลือกเพียงอย่างเดียวของประธานผู้ทำกริยาในประโยค ดังนั้นในประโยคเช่นนี้ จะสื่อความหมายเพียงแค่แสดงความจำเป็นทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้สื่อเน้นย้ำถึงการต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และไม่สามารถใช้「ざるを得ない」แทนเพื่อสื่อความหมายที่ต้องกระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยเช่นกัน

1.3 แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผลหรือเหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ (推論)

จากการสำรวจและวิเคราะห์ตัวอย่างประโยคที่คัดมาในงานวิจัยนี้ไม่พบการใช้สำนวน「なければならぬ」ที่แสดงความหมายถึงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล แต่ปรากฏการใช้「なければならぬ」ร่วมกับ「はずだ」ในรูป「～なくてははいけないはずだ」และ「～なくてはならないはずだ」จากรูปแบบการใช้เช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า การแสดงความหมายคาดคะเนในประโยคตัวอย่างที่พบนั้นเป็นการแสดงความหมายของสำนวน「はずだ」ไม่ใช่แสดงความหมายของสำนวน「なければならぬ」เนื่องจากการตัดสินความหมายของประโยคจะพิจารณาส่วนท้ายสุดของประโยคเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างที่พบ ดังนี้

(11) 手足をしばられていたのなら、その跡がわたしについていなくてはいけないはずだ。(HOL, p. 192)

ถ้ามือเท้าถูกมัดไว้ ร่องรอยนั้นก็ต้องหลงเหลืออยู่แน่

(12) 走らなくてはならない距離はわたしの方が長く、不利に思える。しかし、向こうは人をかきわけて進まなくてはならないはずだ。(HOL, p. 200)

ดูเหมือนว่าระยะทางที่ต้องวิ่งทางฝ่ายฉันจะเสียเปรียบเพราะไกลกว่า แต่ทางนั้นต้องฝ่าฝูงชนแน่จึงจะไปได้

ตัวอย่างที่ (11) และ (12) เป็นการแสดงความหมายของ「はずだ」เพื่อแสดงการคาดคะเนด้วยความเชื่อมั่นตามหลักเหตุผลของผู้พูด

จากตัวอย่างการใช้ที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าสำนวน「なければならぬ」มี 3 ความหมาย โดยความหมายที่แสดงหน้าที่และความจำเป็นถือเป็นความหมายหลัก เนื่องจากพบความถี่ในการปรากฏมาก ซึ่งความหมายที่แสดงความจำเป็นมีความถี่ในการปรากฏมากกว่าความหมายที่แสดงหน้าที่ เนื่องจากสามารถใช้ได้ในบริบทและสถานการณ์ที่หลากหลายกว่า กล่าวคือ พลั้งบังคับให้เกิดการกระทำนั้นมิชอบเขตที่กว้างกว่า โดยความหมายที่แสดงหน้าที่ (義務) มักจะพบในกรณีที่เป็นการกระทำที่ได้รับพลังบังคับจากองค์กรทางสังคมหรือแบบ

แผนปฏิบัติที่กำหนดขึ้นโดยสังคม (社会的な要求) เช่น กฎหมายกฎระเบียบขององค์กรต่างๆ หน้าที่ของพลเมือง หน้าที่ของบิดามารดา หน้าที่ของบุตร หน้าที่ของอาจารย์ ฯลฯ ซึ่งมีการใช้ที่จำกัดกว่าความหมายที่แสดงความจำเป็นเนื่องจากมักพบว่า พลังบังคับที่ก่อให้เกิดความหมายที่แสดงหน้าที่นั้น ตัวประธานผู้ทำกริยาในประโยคจะไม่มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำได้และผลกระทบจากการเลือกไม่กระทำนั้นมักร้ายแรงถึงขั้นถูกลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เป็นหน้าที่ที่พึงกระทำตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนกรณีแสดงความจำเป็นนั้น มักเป็นการกระทำที่ได้รับพลังบังคับจากสถานการณ์บางอย่างและเป็นเรื่องส่วนบุคคล (個人的なこと) ซึ่งกรณีนี้ประธานผู้ทำกริยามักมีอิสระมากกว่าในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ เนื่องจากผลกระทบที่ตามมาจากการเลือกไม่กระทำมักไม่ร้ายแรงถึงขั้นได้รับโทษตามกฎหมาย นอกจากนี้เมื่อใช้สำนวน 「なければならない」 ในบริบทหรือสถานการณ์ที่เป็นการสนทนาระหว่างผู้พูดและผู้ฟังซึ่งผู้พูดเป็นฝ่ายเรียกร้องการกระทำบางอย่างจากผู้ฟัง จะสื่อความหมายถึงการสั่ง บังคับหรือแนะนำ ได้ด้วย ส่วนความหมายที่แสดงการคาดคะเนหรือเหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมดา นั้น แม้จะพบการใช้ความหมายนี้ในการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แต่จากตัวอย่างประโยคที่คัดมาในงานวิจัยนี้ไม่พบการใช้สำนวน 「なければならない」 เพื่อแสดงความหมายคาดคะเนดังกล่าว แต่พบปรากฏการใช้ร่วมกับสำนวนอื่นคือ 「はずだ」 ในลักษณะที่ 「はずだ」 ต่อท้าย 「なければならない」 ซึ่งถือเป็นการแสดงความหมายของ 「はずだ」 ไม่ใช่ความหมายของ 「なければならない」

อย่างไรก็ตามจากการที่ไม่พบการใช้สำนวน 「なければならない」 ในความหมายที่แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผลในงานวิจัยนี้ อาจเป็นเพราะตัวอย่างประโยคที่เก็บมาไม่มากพอ และการแสดงความหมายนี้ไม่ใช่ความหมายหลักของ 「なければならない」 จึงทำให้ไม่ปรากฏการใช้ในปริมาณมากเท่ากับการใช้ในความหมายที่แสดงหน้าที่และความจำเป็นที่ถือได้ว่าเป็นความหมายหลักของ 「なければならない」 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่างประโยคที่ใช้ในงานวิจัยนี้สามารถสรุปความหมายและการใช้ของสำนวน 「なければならない」 ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สรุปความหมายและการใช้ของสำนวน 「なけいばならない」 ที่พบในงานวิจัยนี้

ความหมาย	บริบท/สถานการณ์ที่พบ	ตัวอย่างประโยค
1. แสดงหน้าที่/ความจำเป็น	1.1 แสดงหน้าที่	本当は最近作った傑作を写真に撮って送ってやりたいんだけど、この便箋には字しか書いちゃいけないことになってるんだ。絵をかきたい時にはまえて許可をとっておかなきゃならない。でもめんどうだから、あきらめることにした。(TEG, p. 86) ความจริงพ่อยากถ่ายรูปผลงานเด็ดในช่วงหลังของตัวเองส่งไปให้นายดู แต่เขาไม่อนุญาต พี่เลยกะจะวาดรูปแทน แต่จดหมายนี้เขียนได้เฉพาะตัวหนังสือ
	1.2 แสดงความจำเป็น	ちずはおとなびた口調で言った。なんでいそがしいの？ときかれるかと思ったが、「二人、仲よし？」予想もしない質問をちずはした。またうそをつかなくてはならない。(KID, p. 64) จิสึพูดราวกับเป็นผู้ใหญ่ ฉันนึกว่าจิสึจะถามว่า ‘ทำไมยุ่งล่ะ’ เสียอีก “แล้วพ่อแม่เธอรักกันดีหรือเปล่า” จิสึถามคำถามที่ไม่คาดคิด ฉันจึงต้องโกหกอีกครั้ง
2. แสดงสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้		そして尿意にかりたてられた仲間が扉を叩いて哀願しても外側からはどんな反応もなかった。彼は屈辱と羞恥に青ざめ納屋の隅で放尿せねばならない。(MEM, p. 182) แม้จะมีเพื่อนทูปประตูขอออกไปปัสสาวะ ก็ไม่มีเสียงตอบใดๆ จากภายนอก เขาจึงต้องปัสสาวะที่มุมเพิงเก็บของอย่างขัดเขินและอับอาย
3. แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล/เหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ	ไม่พบการใช้ในความหมายนี้จากประโยคตัวอย่างที่เก็บมา	-

2. ผลการวิเคราะห์ความหมายและการใช้ “ต้อง” ในภาษาไทย

ผู้วิจัยใช้กรอบความหมายของสำนวน 「なければならぬ」 เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ต้อง” และจากการวิเคราะห์ประโยคตัวอย่างที่เก็บมาได้ทำให้สามารถแบ่งความหมายของ “ต้อง” ได้เป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น
2. แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้
3. แสดงการคาดคะเน

3.1 คาดคะเนตามหลักเหตุผล

3.2 คาดคะเนจากความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ใช่เหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ

1. แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น

พบตัวอย่างการใช้คำ “ต้อง” ในความหมายที่แสดงหน้าที่หรือความจำเป็นในบริบทต่างๆ ดังนี้

1.1 แสดงหน้าที่

(13) “หมอเป็นหมอ...จะหมอฟันหรือหมออย่างอื่นเราก็มีจรรยาเหมือนกันอยู่ประการหนึ่ง คือทำหน้าที่ของความเป็นหมอให้ดีที่สุดและโดยเฉพาะเมื่อหมอเป็นผู้ป่วย หมอยังต้องมีหน้าที่ต่อชาติด้วย ฉะนั้นตอนนี้ หมอต้องทำหน้าที่ของตัวเองถึงสองประการให้ดีที่สุด (ศุภธรรม, น. 94)

ตัวอย่างที่ (13) แสดงหน้าที่ของผู้พูดซึ่งเป็นประธานผู้ทำกริยาในประโยค โดยประธานผู้ทำกริยาในประโยคได้รับพลังบังคับจากองค์ทางสังคม คือ กฎหมายของประเทศให้ทำหน้าที่เป็นทหารในสนามรบ และได้รับพลังบังคับจากบรรทัดฐานหรือแบบแผนปฏิบัติทางสังคมที่กำหนดหน้าที่ของผู้เป็นแพทย์ด้วยกัน กัน ว่ามีหน้าที่ต้องรักษาผู้ป่วยหรือผู้ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งจากพลังบังคับที่เป็น

หน้าที่ทางกฎหมายและกฎระเบียบทางสังคมทำให้ประธานผู้ทำกริยาในประโยค ไม่มีอิสระในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำได้

1.2 แสดงความจำเป็น

สามารถใช้คำว่า “ต้อง” เพื่อแสดงความจำเป็นของประธานบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ได้เช่นกัน ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

(14) ในช่วงนั้นดินฉันต้องระมัดระวังตัวมากคิดอยู่ตลอดเวลาว่าต้องสร้างความประทับใจกับเขาให้ได้(ดิฉัน, น. 206)

ตัวอย่างที่ (14) แสดงความจำเป็นของบุรุษที่ 1 ซึ่งเป็นประธานในประโยค โดยตัวอย่างที่ (14) เป็นบริบทหรือสถานการณ์ที่ผู้พูดกล่าวถึงความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นของตนที่จะกระทำการบางอย่าง ซึ่งความตั้งใจดังกล่าวอาจถือได้ว่าเป็นความจำเป็นอันเกิดจากพลังบังคับจากสถานการณ์ที่ทำให้ประธานผู้กระทำการ ตัดสินใจที่จะลงมือกระทำการบางอย่าง

2. แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากตัวอย่างประโยคที่คัดมาพบการใช้คำว่า “ต้อง” ในความหมายที่แสดงสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนี้

(15) ถ้าหากจะเกลียดสงครามกันแล้ว ผมมีเหตุผลมากมายที่จะเกลียดสงคราม แต่เมื่อผมรู้ว่าถึงเราจะเกลียดอะไรสักแค่ไหน แต่ถ้าเราแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ บางทีเราก็คงต้องยอมรับสภาพนั้น...(คู่กรรม, น.336)

ตัวอย่างที่ 15 แสดงถึงสิ่งที่ประธานในประโยคต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยในบริบทเหล่านั้นสื่อให้เห็นถึงการไม่มีทางเลือกอื่นใดนอกจากต้องทำเช่นนั้นของประธานผู้ทำกริยาในประโยค และเนื่องจากการไม่มีทางเลือกอื่นใด นอกจากต้องทำเช่นนั้นสามารถตีความได้ว่าประธานผู้ทำกริยาในประโยคจะมีอิสระน้อยในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งนั้นได้

นอกจากนี้ยังพบการใช้ในความหมายนี้ที่ใช้สื่อถึงความรู้สึกว่าอดไม่ได้ที่จะทำเช่นนั้นได้อีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการอดไม่ได้ที่จะต้องทำอะไรนั้น ย่อมหมายถึงการต้องทำอะไรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพียงแต่ในกรณีหลังเป็นสื่อถึง

ความรู้สึกและมักพบการใช้กับคำกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ดังตัวอย่าง
ประโยคต่อไปนี้

(16) บางครั้งเพียงแต่เสียงควายพลิกตัวแกก็“แอ้มแอ้ม” ออกมาแล้วทำ
ให้ต้องยิ้มคนเดียวอย่างพอใจในความรวดเร็วของลั่นและลำคอ (ฟ้าบ่กั้น,
น. 86)

水牛が寝返りを打つ音がすると、すぐに爺さまは「ウフン、エヘム」とやった。舌も喉もよどみなく働くのが嬉しく、一人でほくそえまずにはいられなかった。

ตัวอย่างที่ (16) สังเกตได้ว่าคำว่า “ต้อง” ในตัวอย่างประโยคนี้เมื่อถอดความออกมาเป็นภาษาญี่ปุ่นจะใช้สำนวน 「～ずにはいられない」 ซึ่งใช้ในความหมายว่า อดไม่ได้ที่จะ...ซึ่งมักใช้กับคำกริยาที่เป็นอาภักปกริยาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกซึ่งไม่สามารถใช้แทนที่ด้วยสำนวน 「なければならぬ」 ได้ เพราะอยู่นอกเหนือขอบข่ายความหมายของ 「なければならぬ」 แม้ในอีกมุมหนึ่งอาจมองได้ว่า “ต้อง” ในความหมายนี้(อดไม่ได้ที่จะ...) ก็สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับการใช้แสดงสิ่งที่ต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามจากงานของ 田村(1999)ที่กล่าวว่า 「なければならぬ」 สามารถใช้แทนด้วย 「ざるを得ない」 ได้ในกรณีที่สื่อนัยยะว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากต้องทำสิ่งนั้น 「他に選択肢がない」 ซึ่งคำกริยาที่ใช้ในความหมายนี้ของทั้งสองสำนวนไม่ใช่กริยาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่านอกเหนือจากมุมมองเรื่องการพิจารณาการจัดกลุ่มความหมายดังกล่าว การคำนึงถึงลักษณะของคำกริยาที่นำมาใช้กับสำนวนเหล่านี้ก็มีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะบางครั้งคำกริยาประเภทเดียวกัน (เช่น คำกริยาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก) บางคำอาจสามารถใช้สำนวนหนึ่ง ๆ ได้ แต่ในบางกรณีกลับใช้ไม่ได้ ยกตัวอย่างคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก เช่น 「にこにこする」 กับ 「ほくそ笑む」 ทั้งสองคำนี้เป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเหมือนกัน แต่ 「にこにこする」 สามารถใช้กับสำนวน 「なければならぬ」 ได้ แต่จะใช้ในความหมายว่าเป็นหน้าที่หรือความจำเป็นที่ต้องกระทำ ไม่ใช่ใช้ในความหมายว่า อดไม่ได้ที่จะ.... ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(17) ดารานั้น แม้จะยุ่งหรือเหนื่อยแค่ไหน แต่ก็ต้องยิ้มต่อหน้าผู้ชม
「アイドルは、どんなに忙しくて疲れていても、お客さんの前ではにこにこしていなければならない」

จากตัวอย่างที่ (17) คำว่า “ต้อง” ในบริบทนี้จะใช้ในความหมายที่ 1 คือแสดงหน้าที่หรือความจำเป็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้เป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกก็สามารถใช้กับสำนวน 「なければならぬ」 ได้ เพียงแต่ไม่ได้ใช้ในความหมายว่า อดไม่ได้ที่จะ.... แต่จะตรงกับการใช้ในความหมายแบบที่ 1 (แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น) ของสำนวน 「なければならぬ」 ดังนั้นจึงสามารถใช้สำนวน 「なければならぬ」 ในการถอดความได้

(18) ถ้าหล่อนเห็นฉันพลาด ต้องหัวเราะเยาะฉันแน่ๆ
「彼女は私の仕事の失敗をかげから見て、ほくそ笑んでいるはずだ」

จากตัวอย่างที่ (18) คำว่า “ต้อง” ในประโยคนี้จะใช้ในความหมายที่ 3.2 แสดงการคาดคะเนจากความคิดหรือความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ใช่เหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ ซึ่งการใช้แบบนี้ไม่เข้าข่ายความหมายใดของ 「なければならぬ」 เลยจึงไม่สามารถใช้ในรูปแบบ 「彼女は私の仕事の失敗をかげから見て、ほくそ笑まなければならない」 ได้ เพราะหากถอดความเป็นภาษาญี่ปุ่นในรูปแบบ 「ほくそ笑まなければならない」 จะไม่ได้ความหมายที่แสดงการคาดคะเน และแม้จะแสดงความหมายที่เป็นหน้าที่หรือความจำเป็น ก็ไม่อาจทำได้เพราะถือเป็นประโยคภาษาญี่ปุ่นที่ผิดธรรมชาติ เนื่องจากคำว่า 「ほくそ笑む」 นั้นเป็นการแสดงออกทางสีหน้าที่ไม่สามารถควบคุมได้ และสำหรับคนญี่ปุ่นแล้วคำๆ นี้ให้ภาพพจน์ในแง่ลบที่ส่อนัยยะว่าเป็นการแสดงออกทางสีหน้าถึงความพึงพอใจเนื่องจากตนเองได้รับผลประโยชน์อะไรบางอย่างจากเหตุการณ์นั้นๆ เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องดีงามหรือไม่ ซึ่งต่างจาก 「にこにこする」 ที่เป็นรอยยิ้มที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเบื้องหลังแอบแฝง และเป็นอากัปกิริยาที่สามารถควบคุมได้มากกว่า 「ほくそ笑む」 จะเห็นได้ว่าแม้เป็นคำที่อยู่ในหมวดแสดงความรู้สึกเหมือนกัน แต่บางคำกลับสามารถใช้กับสำนวน 「なければならぬ」 ได้ในขณะที่บางคำไม่

สามารถใช้ได้ ดังนั้นการพิจารณาความหมายโดยแท้ของคำกริยาแต่ละคำก่อน
เลือกใช้กับสำนวนใดสำนวนหนึ่งจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก

3. แสดงการคาดคะเน

3.1 แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล

3.2 แสดงการคาดคะเนจากความคิดหรือความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ใช่
เหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ

3.1 แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล

จากตัวอย่างประโยคที่คัดมาในงานวิจัยนี้พบวิธีการใช้คำว่า “ต้อง” เพื่อ
แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(19) ถ้ามือเท้าถูกมัดไว้ ร่องรอยนั้นก็ต้องหลงเหลืออยู่แน่ (HOL, p. 192)

ตัวอย่างที่ 19 เป็นการแสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผลว่า ถ้ามือ
เท้าถูกมัดไว้จริงๆ ร่องรอยการมัดนั้นต้องหลงเหลืออยู่ตามข้อมือข้อเท้าให้เห็น
อย่างแน่นอน ซึ่งเป็นการแสดงเหตุและผลที่สอดคล้องกันและเป็นไปตามหลัก
เหตุผลที่ต้องเกิดขึ้นตามธรรมชาติ

3.2 แสดงการคาดคะเนจากความคิดหรือความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ใช่
เหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ

(20) “คุณต้องทราบคุณต้องทราบแน่เพียงแต่คุณไม่ยากบอกต่างหาก
กรุณาเถอะคะคนพวกนั้นมาจากอังกฤษหรือเปล่า” (คู่กรรม, น.819)

ตัวอย่างที่ 20 ผู้พูดแสดงการคาดเดาโดยอาศัยความคิดเห็นหรือ
ความรู้สึกส่วนตัว ซึ่งผู้พูดกล่าวประเมินตัดสินเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์
บางอย่างอาจหรือคาดเดาความเป็นไปได้จากการอาศัยความรู้สึกหรือความ
คิดเห็นส่วนตัวของผู้พูดไม่ใช่การการคาดคะเนโดยอาศัยหลักเหตุผลที่ต้องเป็นไป
ตามธรรมชาติ

จากรูปประโยคดังกล่าวเหล่านี้ เนื่องจากการประเมินตัดสินความเป็นไปได้โดยอาศัยการคาดเดาจากความรู้สึก ประสบการณ์ หรือความคิดส่วนตัวของผู้พูด จึงไม่สามารถใช้กับสำนวน 「～なければならぬ」 ได้ ดังนั้น เหตุผลนี้อาจสามารถตอบคำถามได้ว่าทำไมจึงไม่สามารถใช้ 「～なければならぬ」 ได้ในรูปประโยค

“ถ้าไม่ส่งรายงาน จะต้องถูกครูดุ”

レポートを出さなければ、先生にしかられます。

เนื่องจากประโยคนี้แสดงความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นโดยผู้พูดคาดเดาความเป็นไปได้จากบริบทแวดล้อมหรือความรู้สึก หรืออาจเป็นการคาดเดาจากประสบการณ์ส่วนตัวก็ได้

จากตัวอย่างการใช้ที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า คำว่า “ต้อง” มีการใช้อยู่ 3 ความหมาย ได้แก่

- 1) แสดงหน้าที่หรือความจำเป็น
- 2) แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้
- 3) แสดงการคาดคะเนตามหลักเหตุผล/คาดคะเนจากความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ใช่เหตุผลที่ต้องเป็นไปตามธรรมชาติ

โดยความหมายที่ 1) แสดงหน้าที่หรือความจำเป็นสามารถแทนที่ด้วยสำนวน 「～なければならぬ」 ได้ ส่วนความหมายที่ 2) แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้สามารถแทนที่ด้วยสำนวน 「～なければならぬ」 ได้กรณีที่สื่อความหมายว่าไม่มีทางเลือกอื่นใดแล้วนอกจากต้องทำเช่นนั้น ส่วนความหมายที่ 3) แสดงการคาดคะเนนั้น กรณีที่เป็นการคาดคะเนตามหลักเหตุผลจะสามารถใช้ 「～なければならぬ」 ได้ ส่วนกรณีที่เป็นการคาดคะเนจากความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้พูดโดยไม่อาศัยหลักเหตุผลที่ต้องเป็นไปตามธรรมชาติจะไม่สามารถใช้กับ 「～なければならぬ」 ได้ แต่จะใช้กับสำนวนอื่นคือ 「～にちがいない」 「～ます／～る」 「まちがいない」 เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของสำนวน 「～なければならぬ」 กับ “ต้อง”

สามารถสรุปผลการเปรียบเทียบความหมายและการใช้ของทั้งสองภาษาออกมาได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สรุปเปรียบเทียบความหมายและการใช้สำนวน 「～なければならぬ」 กับ “ต้อง”

ความหมายและการใช้		「～なければならぬ」	“ต้อง”
1.แสดงหน้าที่/ความจำเป็น		✓	✓
2.แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนหลีกเลี่ยงไม่ได้		✓	✓
3. แสดงการคาดคะเน	3.1) คาดคะเนตามหลักเหตุผล	✓	✓
	3.2) คาดคะเนจากความคิดหรือความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ใช่เหตุผลที่ต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ	×	✓

7. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความหมายและการใช้ของสำนวน 「～なければならぬ」 กับ “ต้อง” พบว่า “ต้อง” มีความหมายและขอบเขตการใช้ที่กว้างกว่าสำนวน 「～なければならぬ」 กล่าวคือ 「～なければならぬ」 พบการใช้ 3 ความหมาย ในขณะที่คำว่า “ต้อง” พบการใช้ 3 ความหมายแต่ในความหมายที่ 3) มีรายละเอียดปลีกย่อยในการใช้มากกว่าสำนวน 「～なければならぬ」 สำหรับความหมายที่ 1) และ 2) ของคำว่า “ต้อง” สามารถใช้สำนวน 「～なければならぬ」 แทนได้ แต่ความหมายที่ 3) มี

ข้อจำกัดในการใช้คือต้องใช้ในการคาดคะเนตามหลักเหตุผลเท่านั้น การคาดเดาด้วยเหตุผลหรือความรู้สึกส่วนตัวจะไม่สามารถใช้ 「～なければならぬ」 แทนได้ แต่จะใช้สำนวนอื่นในการแสดงการคาดคะเนแทน เช่น 「はずだ」「にちがいない」「まちがいない」「かもしれない」「～ます/～る」 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- บุษบา บรรจจมนิ. (2549). **ทางลัดสู่ล้าม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.
- ไพทยา มีสตัย. (2540). **การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะบัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาภาษาไทย.
- สุดา รังกุพันธุ์. (2547). **ระบบญาณลักษณะในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวทางที่-ปริชาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรทิพย์ ภัทธนาวิก. (2515). **ลักษณะมาลาในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะบัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาภาษาไทย.
- Naruadol Chancharu. (2009). **The polyfunctionality of the word form /tɔŋ/in Thai: a cognitive linguistic study**. Unpublished master's thesis, Chulalongkorn University, Faculty of Arts.
- 雨宮雄一 (1999) 『現代日本語における義務論理的表現－「して（も）いい」「しなければならない」をめぐる－』『大阪大学日本学報18』
- 庵功雄、高梨信乃、中西久美子、山田敏弘（2001）『中上級教える人のための日本語文法ハンドブック』スリーエーネットワーク
- 市川保子（1997）『日本語誤用例文小辞典』凡人者
- 市川保子（2005）『初級日本語文法と教えるポイント』スリーエーネットワーク
- 市川保子（2007）『中級日本語文法と教えるポイント』スリーエーネットワーク
- 郷丸静香 (1994) 『現代日本語の当為表現－「なければならない」と「べきだ－』『三重大学日本語学文学6』 29-39
- 高橋清子 (2008) 「タイ語の動詞/tɔŋ/の歴史的意味変化：義務モードの文法化・多機能化に関する事例研究」『日本認知言語学会論文集第8巻』 612-615

- 田中寛(2004)『統語構造を中心とする日本語とタイ語の対照研究』 ひつじ書房
- 田村直子(1999)「ナケレバナラナイの用法と命題要素とのかかわりーザルヲエナイ、ベキダ、ハズダとの置換性を手がかりにー」『日本語教育101号』
- 宮崎和人、安達太郎、野田春美&高梨信乃(2004)『新日本語文法選書4モダリティ』 くろしお出版
- 森山卓郎、安達太郎(1996)『日本語文法セルフ・マスターシリーズ6 文の述べ方』 くろしお出版
- ラッシュャニー・ピヤマーワディー(1991)「日本語とタイ語のモダリティの対照
研究対照研究」筑波大学博士（言語学）学位論文・平成4年3月25日授与